

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania J. M.
od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
o rentę rolniczą z tytułu choroby zawodowej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 10
lutego 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 12 listopada 2020 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 26 czerwca 2018 r. odmówił J. M. prawa do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym.

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 22 stycznia 2020 r. oddalił odwołanie wnioskodawcy od powyższej decyzji.

Sąd Apelacyjny w [...], wyrokiem z dnia 12 listopada 2020 r. oddalił apelację wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego.

W skardze od powyższego wyroku wnioskodawca zarzucił naruszenie:

- 1) przepisów prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) przez jego niezastosowanie, tj. art. 21 ust. 1, 4 oraz 5 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 266) w sytuacji, gdy wnioskodawca nabył prawo do renty rolniczej z tytułu

niezdolności do pracy zgodnie z wnioskiem z dniem 29 marca 2018 r., gdyż łącznie spełnia takie warunki: 1) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez wymagany okres; 2) był całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym; 3) całkowita niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym powstała w okresie podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, nadto Sąd Apelacyjny wadliwie ustalił, że wnioskodawca nie mógł zostać uznanym za całkowicie niezdolnego do pracy w gospodarstwie rolnym albowiem jako ubezpieczony nie doznał naruszenia sprawności organizmu oraz nie utracił zdolności do osobistego wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym;

- 2) przepisów postępowania, które to uchybienia miały istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), tj.: (-) art. 278 § 1 k.p.c., przez zaniechanie uzyskania wnioskowanej uprzednio opinii biegłego odnośnie do stanu zdrowia wnioskodawcy w sytuacji, gdy sam Sąd Apelacyjny wskazał na konieczność uzyskania takiej opinii odnośnie do ceny stanu zdrowia J. M., tym bardziej w sytuacji, gdy Sąd Apelacyjny podzielił poglądy Sądu Okręgowego odnośnie do ustaleń dokonanych przez ten Sąd co skutkowało „brakiem zaniechanie ustalenia”, jakie okoliczności sprawiły, że stan zdrowia J. M. poprawił się na tyle, że prawie po 8 latach stał się osobą zdolną do pracy w gospodarstwie rolnym, tym bardziej, że „w trakcie orzekania treści załączonego w poczet materiału dowodowego zaświadczenia neurologa z dnia 12 lutego 2019 roku odnośnie rozpoznania neuroboreliozy, a co za tym idzie właściwie braku ustaleń, w tym zakresie w kontekście opinii biegłych”;
- (-) art. 378 § 1 k.p.c., polegające na nierozpoznaniu sprawy w graniach apelacji, gdyż Sąd: a) „nie odniósł się do kwestii wypowiedzenia się procesowego przez Sąd Okręgowy w zakresie powołania biegłego, który miał stwierdzić wystąpienie neuroboreliozy, która opinia biegłego nie została ostatecznie uzyskana, tym bardziej przy dokonanych ustaleniach odnośnie dolegliwościami występującymi u J. M. ze strony niedomogów kardiologicznych, co skutkowało brakiem odniesienia się przez Sąd Apelacyjny co do zarzutu zaniechania związku przyczynowo-skutkowego z wystąpieniem objawów boreliozy oraz ich skutku dla oceny stanu zdrowia

powoda”; b) nie zbadał zarzutu apelacji „polegającego na pominięciu przez Sąd Okręgowy, konsekwencji wynikających z uzupełniającej opinii biegłego z dnia 16 kwietnia 2019 r. , w której to opinii biegły jednoznacznie stwierdza, iż J. M. nie może wykonywać pracy ciężkiej”; c) nie odniósł się przy rozpoznaniu apelacji do „wskazywanego deficytu odnośnie właściwej oceny treści opinii biegłych, tym bardziej w sytuacji gdy Sąd Okręgowy poprzestał na zapoznaniu się z wnioskami tych opinii bez analizy przedsięwziętych badań, metod przyjętych przez biegłych, a przede wszystkim na poprzestaniu i przyjęciu, iż dolegliwości występujące u J. M. nie tylko związane są z boreliozą ale również czynią go niezdolnym do pracy w gospodarstwie rolnym”; (-) art. 378 § 1 k.p.c., polegające na nierozpoznaniu sprawy w graniach apelacji, co skutkowało pominięciem złożonego na rozprawie z dnia 22 stycznia 2020 r. wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych (neurologia) odnośnie do stanu zdrowia J. M., pomimo braku w ustaleniach biegłych stwierdzenia, czy niezdolność ma charakter całkowity czy częściowy; (-) art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c., przez „odniesienia się przez Sąd Apelacyjny do powodów dla, których Sąd Okręgowy nie wskazał w treści w uzasadnienia konkretnych przyczyn, odmawiając wiarygodności oświadczeniom powoda odnośnie niewłaściwie przeprowadzonych badań przez biegłych powołanych w niniejszej sprawie, a w szczególności pominięcie okoliczności, iż badania neurologiczne odnośnie siły mięśniowej zamiast przeprowadzone przy użyciu odpowiedniego sprzętu diagnostycznego były prowadzone przy pomocy subiektywnej oceny stanu rzeczy przez samego biegłego, a nadto nierozpoznanie istoty sprawy przez powielenie poglądów Sądu Okręgowego odnośnie do dokonania ustaleń w zakresie stanu zdrowia wnioskodawcy bez przeprowadzenia odpowiedniej opinii biegłego psychologa w sytuacji, gdy z treści opinii znajdującej się w aktach sprawy wynika, że badanie psychologiczne, któremu został poddany wnioskodawca metodą zaproponowaną przez biegłego, nie powinno być dokonane”; (-) art. 477¹⁴ § 4 i § 5 k.p.c., albowiem w niniejszej sprawie o świadczenie z ubezpieczeń społecznych, do którego prawo jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy, podstawą do wydania decyzji

stanowiło orzeczenie Komisji Lekarskiej KRUS a odwołanie wnioskodawcy od decyzji Prezesa KRUS opierało się wyłącznie na zarzutach dotyczących tego orzeczenia, Sąd Okręgowy nie powinien orzekać co do istoty sprawy na podstawie nowych okoliczności dotyczących stwierdzenia niezdolności do pracy, które powstały po dniu złożenia odwołania od tej decyzji, jedynie uchylić zaskarżoną decyzję i przekazać sprawę do rozpoznania organowi rentowemu i umorzyć postępowanie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniony został występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądowym (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.) oraz oczywistą zasadnością skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

W przedstawionej argumentacji podkreślono, że konieczne staje się dokonanie wykładni art. 278 k.p.c. „odnośnie do możliwości dokonywania w oparciu od stan zdrowia ubezpieczonego, który wystąpił po złożeniu wniosku o zyskanie renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym ustalać stan zdrowia ubezpieczonego na dzień składania wniosku rentę w myśl art. 21 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Tym bardziej w sytuacji gdy strona składa kolejne wnioski dowodowe odnośnie uzyskania opinii biegłych, które to wnioski nie są rozpoznawane w ogóle w myśl art. 235 § 2 kpc, przy jednoczesnym zastrzeżeniu, iż dopuszczenie kolejnych dowodów z opinii biegłych lekarzy sądowych jest uznane przez Sąd jako działanie zmierzające do przedłużenia postępowania. Skutkiem czego Sąd Apelacyjny jest uprawniony do stwierdzenia, iż przedłożona przez ubezpieczonego nowa dokumentacja medyczna (po dacie wydanie orzeczenia przez Sąd Okręgowy w zakresie oddalenia odwołania) nie ma wpływu na treść rozstrzygnięcia z tego powodu, iż w postępowaniu odwoławczym od decyzji odmawiającej prawa do renty, sąd ubezpieczeń społecznych ocenia legalność decyzji według stanu rzeczy istniejącego w chwili jej wydania. Dorobek orzecznictwa wskazuje, iż o ile nowe okoliczności dotyczące stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji powstały po wyroku sądu pierwszej instancji, upoważniają jedynie osobę ubiegającą się o świadczenie rentowe do złożenia w organie rentowym nowego wniosku o rentę. Jak

orzecznictwo stoi na stanowisku, iż istotą obowiązującego wzorca postępowania jest bowiem wyeliminowanie sytuacji, w których ubezpieczony powołuje się na nowe okoliczności dotyczące stanu jego zdrowia, a które nie były znane lekarzom organu rentowego ani organowi rentowemu w dacie wydania decyzji. Kwestią istotną jest czy stan zdrowia ubezpieczonego manifestowany w trakcie postępowania przed Sądem Okręgowym winien być oceniany w takim kontekście, iż jako taki zawiera w opisie objawów chorobowych czy deficytów zdrowotnych taką treść, która następnie może być ustalona w oparciu stan zdrowia ubezpieczonego manifestowany w postępowaniu sądowym zarówno w I i II Instancji. Czy brzmienie art. 477¹⁴ § 4 kpc skutkuje zakazem dowodowym odnośnie ustalenia stanu zdrowia ubezpieczonego w oparciu o objawy choroby, która istniała w czasie wydawania decyzji lub orzekania w Sądzie Okręgowym, a który to stan ujawnił się dopiero na kolejnych etapach postępowania, jak również czy w tym zakresie koniecznym jest zasięganie opinii biegłego. Powyższa argumentacja uzasadnia wniosek o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania.”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Istotnym zagadnieniem prawnym jest problem jurydyczny, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, którego wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym”

oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158 oraz z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004, 7-8, poz. 51). Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Z przedstawionego przez wnoszącego skargę istotnego zagadnienia prawnego musi jednak wynikać, jaki jest konkretny problem prawny, na czym polegają istotne wątpliwości (na przykład interpretacyjne), na czym polega rozbieżność w orzecznictwie i jakich kwestii owa niejednołitość dotyczy. Sformułowane zagadnienie winno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencki i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Innymi słowy, zagadnienie prawne uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania musi mieć charakter ściśle jurydyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych oraz służyć wyjaśnieniu prawa, a nie ocenie ich subsumcji pod określoną normę prawną (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2017 r., I CSK 555/16, LEX nr 2255332).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub

podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522; z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493).

Z kolei powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w

szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Żadne z powyższych wymagań nie zostało spełnione przez skarżącego. Nie przedstawił on bowiem żadnego ujętego abstrakcyjnie problemu prawnego, który miałby być rozstrzygany przez Sąd Najwyższy, nie wskazał żadnych rozbieżności interpretacyjnych na tle art. 378 § 1 k.p.c. a przedstawione argumenty są przede wszystkim zredagowane niezrozumiale, z błędami stylistycznymi i na tyle, ile można z nich wywnioskować, dotyczą kwestii związanych nie z art. 378 § 1 k.p.c., ale wynikających z art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. zasad orzekania o prawie do renty w sytuacji, gdy pojawią się nowe okoliczności dotyczące stwierdzenia niezdolności do pracy.

Wskazać też należy, że utrwalone jest w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowisko, że art. 477¹⁴ § 4 k.p.c. nie ma zastosowania w postępowaniu apelacyjnym, jeżeli nowe okoliczności dotyczące stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji powstały po wyroku sądu pierwszej instancji. Nowe okoliczności, dotyczące stanu zdrowia, które ujawnią się po wydaniu wyroku przez sąd pierwszej instancji, upoważniają więc jedynie osobę ubiegającą się o świadczenie rentowe do złożenia w organie rentowym nowego wniosku o rentę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2014 r., II UK 96/14, LEX nr 1642878). Istotą obowiązującego wzorca postępowania jest bowiem wyeliminowanie sytuacji, w których ubezpieczony powołuje się na nowe okoliczności dotyczące stanu jego zdrowia, a które nie były znane lekarzom organu rentowego ani organowi rentowemu w dacie wydania decyzji (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 kwietnia 2007 r., I UK 316/06, OSNP 2008 nr 13-14, poz. 199; z dnia 4 lipca 2007 r., II UK 280/06, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 260; z dnia 16 maja 2008 r., I UK 385/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 240; z dnia 11 maja 2012 r., I UK 411/11, LEX nr 1214553; z dnia 5 czerwca 2013 r., III UK 147/12, LEX nr 1619190; z dnia 6 kwietnia 2017 r., III UK 96/16, LEX nr 2352149 oraz z dnia 13 lutego 2019 r., III UK 43/18, OSNP 2019 nr 10, poz. 123).

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozmiennieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPiUS - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżący nie zdołał wykazać potrzeby poddania jego skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpatrzeniu. Dlatego, opierając się na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.

a.s.